

PSIHOPATOLOGIJA SVAKODNEVNOG ČITAOCA

Izgubljeni čitalac

Ova vrsta čitaoca nema nikakvu bliskost sa knjižarama. Tamo ulazi samo jednom ili dva puta godišnje, ponekad jednom ili dva puta u životu. Prepoznaje se po preplašenom i smotanom izgledu učenika koji se boji da će ga svakog trenutka prozvati da odgovara. Hoda među gomilama knjiga kao među hrpama bodljikave žice ili vrzinama kupine. S vremena na vreme ga možete iznenaditi dok čita naslov neke knjige sa istim zabrinutim izrazom sa kojim bi gledao rendgenski snimak sopstvene kičme. Osmehne se samo kada vidi da se, na ponekim koricama, pojavi lice neke od televizijskih ličnosti. Onda zove ortaka (ova vrsta čitalaca ide uvek u paru, da bi se međusobno potpomagali u poduhvatu) i velikim razdraganim pokretima pokazuje mu da ima nešto ljudsko na ovoj vanzemaljskoj planeti. U tom momentu skupi hrabrost, krene napred i odmah obori ceo red džepnih izdanja, padajući u paniku. Dolazi do daha tek na odeljenju geografskih karata gde ga možete videti kako se pretvara da je zainteresovan za periferiju Hong Konga, dok čeka prodavca kome bi se obratio. Kada ga primeti, približi se, ali skoro uvek obaveštenje traži od:

- a) jedne kljentkinje;
- b) kasirke zatrpane fiskalnim računima;
- c) figure od kartona Umberta Eka.

Ako mu se u tom trenutku, sažaljen, približi pravi prodavac sa izrazom lica dovoljno ohrabrujućim da ga ne natera u beg, izgubljeni čitalac će mu uputiti jedno od sledećih pitanja:

a) daćete mi onu knjigu o kojoj je pričao jedan sveštenik sa bradom u *Aktuelnostima*? (Na pitanje prodavca da mu da još neke podatke, odgovara: Sedeo je blizu Heder Parizi).

b) daćete mi knjigu sa koricama na kojima je jedna žena, a u naslovu ima reč „ljubav“? (Na pitanje prodavca da mu da još neke podatke, odgovara: Napisao ju je jedan koji je na televiziji navijač Interu).

c) daćete mi knjigu napisanu na ovom papiriću?

d) daćete mi knjige koje su ukupno široke 42 santimetra, treba da popunim rupu na polici?

e) daćete mi knjigu za jednog koji ne čita? (Pitanje na koje više od jednog prodavca reaguje epileptičnim napadom).

f) daćete mi roman, poklon mojoj kćerki za Božić, u kome se glavna junakinja takmiči na moto krosu, a on je jedan od Take That? Ne, ne znam da li su ga zaista napisali, pitao sam nju....

g) daćete mi knjigu koju ima u ruci ona ženska iz reklame za sirup protiv kašlja?

h) daćete mi knjigu koja se zove *Kafkin proces*, ali ne znam da Vam kažem ko je autor?

i) daćete mi knjigu koja je prva na rang listi? Kako to postoji mnogo rang lista? O bože, šta ću sad da radim?

j) daćete mi dva Kampielija, jednog Stregu i dva Viaredija, ali molim Vas, da im omot ni slučajno nije iskrzan!¹

¹ Prezimana napravljena od naziva najznačajnijih italijanskih književnih nagrada. (Prim. prev.)

m) daćete mi trinaest knjiga da koštaju ukupno dvadeset evra, za trinaest božićnih poklona, ali brzo, nemam vremena za gubljenje.

Upotpunimo opis izgubljenog čitaoca ističući jednu njegovu misterioznu osobinu. Izgubljeni čitalac je namagnetisan. Ma kakvu da je knjigu kupio, uz veliki stres i napetost, kada bude izlazio kroz elektronska vrata protiv krađe, alarm će zazvoniti. Desetine prodavaca će pokušavati da ga razmagnetišu, ali biće sve uzalud i izgubljeni čitalac će dugo biti izložen javnom podsmehu. Njegova već oskudna sklonost ka ulasku u knjižare izaći će masakrirana ovim užasnim iskustvom. Stvar je u tome što je on, čitalac, pokrenuo alarm, a ne knjiga! Slučaj namagnetisanog čitaoca već godinama proučavaju lekari, izdavači i fizičari. Po jednim moglo bi se raditi o alergiji na ambijent, po drugima o osvetti knjižnih trolova: ali još niko nije uspeo da razotkrije misteriju.

Opседnuti čitalac

Užas za svakog knjižara, čitalac O. se prepoznaje po veoma debelim naočarima, odlučnom koraku i ceduljici koju drži u ruci. Taj čitalac traži mesecima, godinama, možda od rođenja, knjigu koja se ne može naći, i u tom traganju je sada već potrošio život. Ali, ne posustaje. Evo ga, približava se neopreznom knjižaru i traži mu *Note gregorijanskih kompozicija u crkvama Trentina* od opata Vermentina, izdanje „Bela krtica“, Kastel Luvizonio.

Knjižar, pošto je konsultovao svoje sećanje i kompjuter, saopštava mu da nemaju nijedan sličan naslov. Na naknadne pritiske čitaoca O. po kompjuteru se traži prvo reč *Note*, zatim *Gregorijanski*, pa onda *Crkve*, isto i *Trentino*, *Vermentin*, *Bela krtica*. Ne pojavljuje se nijedan opat Vermentin u istoriji književnosti. Ispada da je izdavač „Bela krtica“ objavio samo jednu knjigu, o gljivama, 1953, a zatim iščezao bez traga. Ne postoji, na geografskim kartama, lokalitet Kastel Luvizonio. Ali, čitalac O. ne odustaje. Nepokolebljivo stoji pred knjižarom, sa svojom ceduljicom, pitajući može li se štogod uraditi, možda da se konsultuju arhivi CIA. Ponekad počne tiho da plače, a u težim slučajevima lagano se one-svešćuje. Pošto je mobilisana cela knjižara, tražena pomoć od dve knjižare u Trentinu, pozvan paroh iz obližnje crkve, i svađalo se sa operaterkama na svim telefonskim centralama u Italiji, tražeći vezu sa Kastel Luvizonijem, direktor knjižare lično staje pred čitaoca O. i službeno mu saopštava: „Žao mi je, gospodine, ali Vašu knjigu je nemoguće pronaći.“ „Hvala“, odgovara čitalac O, „vratću se sutra.“

U ovom trenutku hipoteza ima mnogo:

- a) čitalac O. je lud;
- b) čitalac O. ima gomilu slobodnog vremena;
- c) čitalac O. je provokator koga je poslala konkurentska knjižara;
- d) čitalac O. je opat Vermentin lično;
- e) čitalac O. je Bela Krtica;
- f) čitalac O. je Venerijanac, poslan sa svoje planete da prouči psihičku otpornost Zemljana;
- g) čitalac O. je po vokaciji gnjavator.

Odgovor je na vama. Ko pogodi, osvaja kopiju knjige opata Vermentina, potpisanu od strane autora.

Neodlučni čitalac

Čitalac N. ulazi u knjižaru, izabere knjigu, ostavi je, ponovo je uzima u ruke. Menja je za četiri džepna izdanja. Ide prema kasi, pokaje se, vraća džepne knjige na njihovo mesto, obarajući čitavu gomilu, i zamenjuje ih jednom papreno skupom knjigom o umetnosti. Dugo je pregleda ojađenog izgleda. Vraća je na mesto i uzima dva turistička vodiča o Karmargui. Ide na kasu, staje u red, ali kada dođe do kase, iznenada se izvinja, vraća se nazad, vraća vodiče i uzima *Zibaldone* Leopardija. Kaje se i krije Leopardija u odeljak naučne fantastike. Uzima jednu knjigu naučne fantastike i menja je za šest tomova *Istorije Italije* i zatim, na kraju, kupuje knjigu viceva. Vraća se sledećeg dana da je zameni.

I o čitaocu N. imamo nekoliko hipoteza:

- a) hteo bi da kupi sve, ali nema dovoljno para;
 - b) ne bi hteo da kupi ništa, ali napolju pada kiša;
 - c) ne bi hteo da kupi ništa, ali napolju je ubica koji ga vreba;
 - d) zaljubljen je u kasirku;
 - e) zaljubljen je u kasira;
 - f) ne zna da čita;
 - g) ostavio je naočare kod kuće i neće to da prizna;
 - h) lud je;
 - i) knjiga koju traži služi mu da poravna nogare na stolu;
 - j) to je, zapravo, maskirani čitalac O. i traži knjigu o gregorijanskim pesmama jer nije ubeđen da su je dovoljno tražili;
 - k) po vokaciji je gnjavator.
- Ko pogodi odgovor osvaja sabrana dela opata Vermentina.

Čitalac entuzijasta

Ovaj čitalac, nazvan čitalac E, ulazi u knjižaru kao u svoju kuću. Osmeh kojim pozdravlja prodavce je njegova zastava. Stojeći, ne vodeći računa o drugim klijentima, počinje da čita sve što nađe. Neke knjige ističe bučnim smehom ili ih komentariše čitajući odlomke prisutnima. Na odeljenju stripova, opruži se po podu i satima čita. Ponekad ponese užinu. Gomilica mrvica u nekom izdanju je znak njegovog prolaska.

Ako čitalac E. vidi jednog normalnog čitaoca nesigurnog oko kupovine, napada ga sa leđa i nagoni da pročita sve unutrašnje strane korica sa recenzijama, pored biografija i odabranih odlomaka. Njegov podstrek na kupovanje ima snažnu upornost koju nijedan knjižar ne poseduje. Na odeljenju knjiga o umetnosti provodi sate i sate, i ne retko, u vreme zatvaranja, možete ga naći sakrivenog na odeljenju džepne knjige, dok sa preklinjućim pogledom govori: „Molim vas, pri kraju sam.“ Sve u svemu, to je požudan i veseo čitalac, sa samo jednom manom: skoro da ne kupuje knjige, ne zna se da li zbog siromaštva, genetičkog nedostatka ili ideološkog izbora.

(S italijanskog prevela **Nada Selaković**)